

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

Anul III. Nr. 114.

Constanța, Duminică 9 Aprilie 1895.

20 bani numărul

Constanța 8 Aprilie 1895.

Legea Minelor

Imediat după vacanța Paștilor se va începe în Camera discuția asupra legii minelor votată deja de Senat.

Acăsta lege e necesară și foarte importantă. Toți oamenii politici au recunoscut acăsta în toate timpurile; iar acum 14 ani s'a prezentat chiar tot în Senat un proiect de lege al minelor de fostul ministru liberal colonel Dabija, care însă s'a retras spre a fi refăcut.

Cași în Senat, discuțiunile vor fi vii, aprinse, și probabil și lungi, —dar prea interesante numai pot fi, fiind-că s'a ținut la Senat și în presă tot ce s'a putut ținut: fondul e aproape sleit.

Din câte legi s'au făcut de când există corpurile legiuitoare în țară, nu ne aducem aminte să fi fost vre-una discutată cu atâta interes ca actuala lege a minelor propusă de d-l ministru al Agriculturii, Comerțului, Industrii și Domeniilor.

Toți bărbații însemnați, politici și economiști, juristi și specialiști, au avut destul timp și și-au spus cuvântul lor în discuțiunile publice și prin presă. — Cu nici o altă ocaziune, poate, nu s'a cheltuit atâta competență și atâta erudițiune.

Onoarea înălțimii discuțiunilor și aprofundării chestiunii precum și a discernământului general cu care s'a dezbătut articol cu articol capitolele din care se compune acăsta lege, revine întreaga d-lui ministru Carp, care a avut fericita idee de a pune

proiectul de lege în discuție publică cu câte-va luni mai înainte de aducerea lui în parlament, ceea-ce a avut de efect că fiecare a putut vorbi preparat și în cunoștința de cauză.

Până acum nu ne-am amestecat în discuțiunile generale din țară, având destule trebuințe locale de studiat. Legea minelor fiind de o însemnătate deosebită pentru dobrogeni, căci întâiele lucrări par a se întreprinde aci, fie-ne permis a ține și noi un cuvânt.

Nu putem avea nici în clin nici în mănecă cu partidele de dincolo, și cu atât mai puțin cu pasiunile politice ce se deslanțuesc câte o dată cu o furie neînțeleasă, peste Dunare, și dar putem vorbi liber, fără idei preconcepute, resumând părerea unor amici cari au urmărit discuțiunea întreagă a acestei legi.

Legea minelor răspunde la o trebuință generală, e bună, e folositoare, merită a adăuga la prosperitatea economică și materială a țării.

Discuțiile relative la dreptul de proprietate, la călcarea unor articole din Constituțiune și Codul civil, ne par prea academice și pornite mai mult din spirit de opoziție, sau de interes privat, de cât de trebuințele generale ale națiunii; care ar trebui să fie vecinic mai presus de cât orice teorii abstracte, fie ele cât de înalte.

Noi nu vedem nicaieri că se răpesc cuiva nici dreptul său nici proprietatea sa. Statul, rezervându'-și dreptul de a reglementa și controla exploatarile și exploatarile, nu poate fi nici o-

dată așa de vitreg, să despoeze pe un pământean în folosul străinului.

Pot fi legi rele, —ele sunt perfectibile; dar ministrii cari să vândă interesele țării la străini încă nu s'au vădit la noi până acuma.

Și apoi, chiar cu introducerea străinilor, pericolul este mai mult imaginar, după cum mai mult imaginar de cât real a fost pericolul cu concesiunea Strusberg, și alte trebuințe la care statul s'a servit de străini până când i-a putut înlocui cu elemente indigene.

Un adevărat pericol ar fi împământenirea atâtor coloniști germane în Dobrogea, imediat după anexarea provinciei, dar noi nu credem nici o dată că aceste colonii, reprezentând vre-o 20,000 suflete, ar putea desnaționaliza un popor de 6 milioane Români. Ar fi a dispera de vitalitatea neamului românesc —tocmai asta-ți —, după atâtea veacuri de rezistență la toate cotropirile.

A cere, în condițiile actuale ale economiei agricole, țeranului român să-și schimbe viața lui câmpenească, câmpul lui auriu, pentru suteranele minelor, este a nu cunoște natura românului; este a nu avea nici după un secol încă, o mină în țara românească.

PETRE GRIGORESCU.

Eată *Memoriul* despre care am vorbit în numărul trecut prin care se cere înființarea unei peniere de arbori fructiferi și o stațiune de cultura rațională a păsărilor domestice:

«Săteanul din Dobrogea este abandonat mijloacelor sale proprii.

Venitul lui constă numai din grâne;

dacă recolta e bună, e bine țeranului, dacă e rea, este și săteanului rău, dacă însă nu-l de loc, el suferă nevoie și fomete. De ce ore e în anul acesta nevoie așa mare printre săteni? Se întâmplă d'asemenea în Austria, Ungaria, Anglia, Franța, Italia și Germania, ca după ani buni să vie secetă, an rău, totuși nu s'a aușit de foamete printre țerani.

Pentru asemenea cazuri s'a îngrijit de vreme, d'a se procura resurse noue de venituri sătenilor. Sportul și știința combinate au arătat mijloce și remedii țeranilor cum și pot ajuta la timp. Principalele mijloce de ridicarea prosperității sătenilor sunt următoarele:

Creșterea rațională a pomilor, creșterea rațională a păsărilor, creșterea rațională a porcilor, a oilor, caprelor, creșterea rațională a vitelor și fabricarea rațională a laptelui, creșterea peștelui, șampionului și trușei, cultivarea smurei, fagului, agrișului, creșterea albinelor, a gândacilor de mătase etc.

I. *Cultura pomilor.* Imi permit a nota aici date oficiale, că în regatul Saxoniei s'au plantat străjile fiscale a 15 județe cu pomi și deja în perioada financiară 1888/89 se obținut o sumă neto de 222.403 mărci. Acest nou venit crescuse din an în an, astfel că în perioada financiară 1892/93, câștigul net s'a urcat la mărci 330.059.

În Franța după date oficiale de la 1870 - 1890, adică în timp de 20 ani nu s'a produs mai puțin de 244.340.000 hectolitri must de mere, care reprezintă o valoare de 2000 milioane lei, așa că fabricațiunea anuală a mustului de mere face mai mult de cât o decime din valoarea totală a producțiilor agricole. Consumul mustului de mere s'a urcat într'un mod sensibil în Paris; pe când în anul 1870, era de 24 de mii hectolitri în anul 1886 se urcă deja la 300 de mii de hectolitri și în anul 1892 peste 450 de mii hectolitri. Mustul de mere sau «cidre» cum îl numesc Francezii, se generalizează din ce în ce mai mult ca o băutură sănătoasă și recortore.

Următorul exemplu a micului sat «Beckersheim» pe Franfort %/ M. locuit numai de 350 de suflete, merită o deosebită atențiune. El are în total o întindere de 320 hectare, dintre care acum câți-va ani, s'au plantat 40 hectare cu pomi sub cari se făceau și alte culturi, și deja în anii următori se bucurau cultivatorii d'acolo de un nou venit aproximativ de 30 până la 40 mii mărci numai din fructe. În anul trecut, după date oficiale sigure, s'au vândut 5000 cântare mere (marfă de eană) și 450 cântare mere de masă fine pentru suma de 45.000 mărci; cea-ce proporțional vine că fie-care din cei 41 cultivatori au primit câte 1125 de mărci.

Acăsta este o frumoasă pildă, ce valoare are pomul pentru sătean. Drept vorbind pomul este amicul și bine făcătorul cel mai d'apropo al săteanului.

Cultura pomilor face în economia rurală progrese tot mai mari și câștigă din ce în ce mai mult în însemnătate și considerațiune.

Și în Ungaria, pentru a se desvolta cultura pomilor, s'a decis de ministru agriculturii respectiv să se înființeze prin părțile productive de pomi «pepiniere»; putând astfel agricultorii să-și procure pomi cu prețuri reduse. Prin aceste mijloce, ne putem aștepta la o progresivă răspândire a culturii pomilor în Ungaria.

De ce stăm noi ore cu mâinele încrucișate? Dobrogea este o parte de pământ bine cuvântat de Dumnezeu. Nimenea nu e în stare s'o precuiască. Ar trebui pentru înflorirea acestui ținut să se sacrifice o sumă ore-care pentru înființarea de pepiniere și să se dăruiască pomii sătenilor. Cu această procedură, țara ar aduce cel mai mare bine țeranului rămându-i o vecinică aducere aminte la întreaga generație.

II. *Dobrogea numai posedă astăzi păseri;* ceea-ce există sunt niște păseri foarte slabe, ce nu durează mai mult de un an, apoi mor cu duimul. Este deci absolut necesar să se înființeze în acest district o stațiune de creșterea rațională a păsărilor, putând fie-care cultivator să și procure păseri noi și sănătoase cu prețuri destul de ieftine. În Ungaria d'abia de 12 ani s'au format societăți pentru acest scop și astăzi păsărilor din Ungaria ocupă primul rang pe piața Vienei și cea mai mare parte a oricărui. D'acum în Bulgaria s'au început a se ocupa cu creșterea păsărilor d'acum 6 ani și în anul acesta următoarele 3 Districte: Razgrad, Șumla și Kazandzik au exportat peste 2 milioane kgr. carne de păseri și oue.

Desvoltarea industriei în Germania și Anglia influențează mult la necesitatea și căutarea de oue, din care cauza prețul lor se urcă continuu. Germania a importat în 1884 pentru 28 milioane mărci oue, iar în anul 1893 pentru 44 milioane m. Anglia importă pentru 60 milioane frs. Spania cumpără d'asemenea păseri și oue din străinătate. Franța exportează peste 60 milioane frs. carne de păseri și oue. Italia 17 milioane, Austro-Ungaria 7 mil. Rusia 5 milioane și Bulgaria 3 milioane. Săteanul francez dătoresce buna sa pozițiune atât creșterii pomilor, cât și păsărilor. Germanii poartă cam anevoie sarcina că trebuie să plătească Francezilor anual 25 milioane mărci numai pentru păseri și oue. Acăsta, împrejurare și însemnătatea culturii păsărilor au îndemnat pe guvernul German să înființeze în unele regiuni societăți de creșterea rațională a păsărilor, punându-se în frunte ca membrii persoanele familiei imperiale și prinții domnitori, cari stau până astăzi în capul acelor societăți.

Am văzut adesea aici în portul Constanța vapoare încărcate cu păseri și oue, venind din Odesa cu destina-

țiune pentru Spania. M'am dus în vapor și m'am convins că păsărilor erau rele, în tot cazul mai bune decât cele din Dobrogea res. din Constanța.

Marea întindere mlăștină până la Cernavoda este locul cel mai propriu pentru creșterea rațelor și a găinilor. Malurile întinse a mării și Dunării formează pentru curcan un nutreț sănătos și spornic prin care ar deveni mare, voinic și gras. Pentru găște nu să găsească un al doilea loc așa propriu ca Dobrogea.

(Va urma).

Informațiuni

Alergări de cai

Pentru ziua de Sf. Gheorghe, 23 Aprilie corent, d-lu C. Pariano arangiază cași anțerț curse de cai pe moșia d-sale din comuna Hasancea, în apropiere de Constanța. Condițiunile și premiile ce se vor da învingătorilor, le vom publica în numărul viitor.

Fericiți că putem da crescătorilor de cai din Dobrogea această scire plăcută, nu ne putem stăpâni indignarea de a nu proferă un adânc blăstem asupra necuratului, care, nemaî ajungându-i spațiul, a reușit ași viri cōda până și privire spalturile de unde eșia o-dată frumoasă «Românie Liberă», — încercând să festelească și învenineze, prin zeflemeaua sa, cea mai frumoasă pagină din istoria Dobrogei: creațiunea *Societății agricultorilor și economilor de vite din Dobrogea*, care era menită a face aceste curse în locul d-lui Pariano.

Mai eșindune înainte, vom zdrobi capul acestei Hydre a Dobrogei.

Pentru d-l Ministru al Cultelor

Informația ce am dat în numărul dela 26 Martie nu s'a adevărit până acum. Concursul învățătorilor și institutorilor aspiranți la provisoriat se va ține în luna Maiu, conform primei decisiuni ministeriale. Așa dar întreaga luna lui Maiu, cea din urmă a anului școlastic, se va perde cu examinarea celor 26 învățători și institutori din județul Constanța și probabil alți

40 din județul vecin, Tulcea; așa dar 70 de scoli vor fi neglijate întreaga luna Aprilie, căci aspiranții trebuie să se prepare; așa dară 70 de scoli vor fi părăsite toată luna Maiu, titularii fiind în Constanța; chiar examinele la sate pentru acest an le vor pregăti Dedu Ivan și Curt-Acal-Gean-Bec, căci cine alții, prin catune, unde nu sunt nici popi, nici țircovnici, vor suplini pe acești 70 de suplinitori în timpul absenței lor la concurs? Și toate aceste pentru ca *cineva* să apară, cu ocazia sfințirii Catedralei în Constanța, încongiurat de un strălucit stat major din timpul atotputerniciei lui Papură-Vodă.

Frumos an scolar!

Intrebăm pe d-lu Ministru al Cultelor, nu socotește d-sa mai bine să se facă acest examen în ultimele zile ale lunii August, când învățătorii trebuie să se strângă la conferința anuală în Constanța și în primele zile ale lunii Septembrie, când mai nu se ține școlă nici la sate nici la orașe din cauza înscrierilor și examinării elevilor străini, a celor ce trec din o școlă în alta? Această *dată* ar avea un *unic* inconvenient: deplasările pentru învățătorii ce ar voi să-și găsească de cuviință să fie mutați. Dar acest unic inconvenient e neremediabil? sau, interesele cător-va, sunt ele mai precumpănitoare intereselor a mii de copii, ce, știrbind un an, vor merge schiopătând în toate clasele următoare?

Noi o spunem curat, din plină conștiință, că se face o mare daună la mii de copii, fără folos pentru nimenea altul, — rugăm pe cine-va din învățământ să ne convingă de contrar — decât doar furlandiscala pentru acei ce deja s'a laudat că are să fie un tactotum și la această ocaziune.

Dealmintrenea, de când e Dobrogea, era să dicem de când e luna, așa s'a urmat: interesul

personal a precumpănit. Am dori să se schimbe lucrurile odată.

Mai e ceva. Unii din învățătorii dela sate nici n'au avut timpul material necesar a lua cunoștința de ultima deciziune ministerială care a modificat în mare parte pe cea dela 1 Februarie, schimbând stagiul ce să cere și materiile de examinat. Acesta ar fi un motiv puternic ca chiar *data* pentru înscrierea aspiranților să fie prelungită.

Vom fi auziți? nu scim.

Vizitatori

Constanța a fost vizitată de Sf. Serbători ale Paștilor de următoarele familii: D-nii și d-nele Gr. Tocilescu profesor universitar, senator, Dimitrie Dobrescu, secretarul general al Ministerului Domeniilor, Badulescu, mare proprietar în Giurgiu, Badarau profesor și consilier comunal din Iași, d-nii Remus N. Oprean, și Mandrea membrii la Curtea de Casație, d-nii Dobrescu arhitectul Ministerului de Culte și Tataran proprietar la Cara-omer.

D-nul D. Dobrescu, a vizitat toate împrejurimile Constanței: plantațiile comunale, de care a rămas foarte satisfăcut, vilele, târgul de vite dela Anadolkiot, lacul Sui-ghiol și fabricile de tăbăcărie.

D-lu Dobrescu a promis că va mai reveni și încă cât de curând în Constanța, spre a se ocupa de mai multe chestii privitoare pe departamentul Domeniilor, între care înființarea unei ferme model la Murfatlar, cu o oierie sistematică.

Avem o nespusa bucurie că în fine funcționarii atât de înalți au început a da atențiune trebuințelor Dobrogei de care se simte atâta necesitate.

D-lu Ministru al Domeniilor P. P. Carp, e hotărât a petrece și vara această cu familia în Constanța. — Pe cât se vede afluența vizitatorilor bailor noastre de mare va fi și mai mare anul acesta.

Pentru speșele ce reclamă dusul la București a d-lui avocat Petrescu, în susținerea apelului electoral al funcționarilor din Constanța, s'a făcut un apel ca fie-care să contribuie cu câte 3 lei, spre a se face o sumă de 200 lei măcar. — Ei bine, unii din domniii funcționari, și din nenorocire cunoscem unul care tocmai striga mai tare că de ce românii să nu aibă drepturi electorale în Constanța, nu voiesc a da nici această mai mult de cât infimă sumă. Ne este rușine chiar să facem această destainuire, necum să-i publicăm numele.

Ducă-se... dela noi!

D-nul Biciola, unul din pri-copsiții de pe timpul lui Papură-Vodă, fost învățător la o catună mutată la Isaceea, iar acum înaintat institutor suplinitor la școlă No. 2 de băieți din Constanța sigur pentru că d'abia și poate desceasta gura, a primit ziarul nostru un an și jumătate fără a ne da un ban.

Dacă și un *institutor* ne înșela, ce să mai dicem de al de Nea Al-dea?

În prevederea crescândei afluențe a vizitatorilor, băile ce se construiesc acum la vii vor avea 80 cabine, cele de bărbați, iar cele pentru femei 80 cabine, cu foarte multe de câte au fost anul trecut, fiind dispuse ast-fel ca toate să deschiderea la Mare.

Ele vor fi gata la 1 Iunie.

D-l Dobrescu, arhitectul ministerului de Culte ar fi căutat un loc în oraș unde ar avea a se clădi localul pentru școlă normală din Constanța. N'ar fi mai bine ca d-l ministru să înființeze un gimnasiu, pentru care populațiunea Constanței a petiționat guvernului în atâtea rânduri?

Prin budgetul ministerului a-facerilor streine pe anul corent, s'a prevădut un post de interpret de limba turcă pe lângă acei Mi-

nister plătit cu 300 lei lunar. Cam greu va găsi d-lă Ministru un interpret bun cu acest preț, pe când cei-alți interpreți sunt plătiți cu câte 800 lei.

Am mai scris și altă dată. Este absolut necesar să se înființeze portăreii în Dobrogea. Inpricinații și comercianții întimpin cele mai mari dificultăți în facerea unui singur protest.—Rugăm pe d-lă Ministru de Justiție, să dea și această satisfacție dobrogenilor.

Ziarele bucureștene ne aduc scirea că Catedrala se va sfinți la 24 Mai viitor, și că la această solemnitate vor asista Maestățile lor Regele și Regina împreună cu Principele și Principesa de România.

La 18 Iunie se va inaugura deschiderea Podului de peste Dunăre, în prezența Maiestății sale Regelui și a Principelui moștenitor.

A sosit în portul nostru staționarul englez de la Sulina, vaporul *Cockatrice*.

Adăua și de Paști, d-nii agenți de vapore Achile Macri și C Hull, au făcut cu vaporul bulgar «Enosi»

o excursiune de plăcere pe mare, care a durat vre-o 4 ore. Au fost pe vapor peste 100 persoane, cari au petrecut foarte bine.

Atragem atențiunea publicului asupra împrejurării că ori-cine, săpând în pământ, găsește petrii cu inscripțiuni, este dator a înscuița pe autoritatea locală, la dincontra vor fi pedepsiți conform legii.

Notarul din Hairankioi Al Alexandrescu, unul dintre cei mai buni din plasa Traian, s'a sinucis azi dimineață pe teritoriul acelei comune, fiind sub escortă spre reședința plășei, ca condamnat în lipsă de tribunalul de Caracal, pentru falș în acte publice.

În noaptea spre 6 corent, o bandă de trei indiviți a prădat pe locuitorul Olaru din Cierăcei, pe care l'a și ucis cu peste 80 lovituri de cuțit. Bandații au fost prinși. În numărul viitor amănunte.

D-lă Primar Coicju a plecat în concediu afară din țară pentru 20 zile.

În ziua de Paști și noaptea a căzut peste totă Dobrogea o ploie bine făcătoare și suficientă.

După spusele voiajiorilor, semănăturile în Dobrogea sunt mult mai frumoase ca peste Dunăre.

D-lă M. Paulinescu, președintele tribunalului local, cădând greu bolnav, a venit fratele d-sale de la luat și dus în familie.

Urările noastre pentru o grabnică însănătoșire acestui integru magistrat.

Noul Casier al județului, d S. Dimitrescu a luat posesiune de postul său, instalat fiind de d-lă Taban șef de birou în ministerul Finanelor.

Mișcarea populațiunei pe trimestrul Ianuarie 1895.

71 Totalul născuților, însă :		55 Morți, însă :	
18 Ortodoxi	Bărbați	14 Ortodoxi	Bărbați
8 Mahom.		9 Mahomt.	
1 Catolic		2 Armeni	
3 Mosaci		1 Catolic	
2 Arment			
21 Ortod.	Femei	9 Ortodoxe	Femei
3 Armene		17 Mahomt.	
11 Mahom.		1 Protest.	
3 Mosaice		2 Armene	
1 Protest.			
71 Total		55 Total	

Căsătoriți, însă :

1 Mahometană
7 Ortodoxi

LIBRARIA ȘI TIPOGRAFIA

„Universală“

36—Piața Independenței—36

GR. M. GRIGORIU

36—Piața Independenței—36

CONSTANȚA

LIBRARIA

Este asortată cu tot ce se atinge de articole de librărie ; precum :

Papeterie bogat montată cărți scolare, de scilnțe și diferite romane în limba ROMANA ȘI FRANCEZA

Articole de pielărie, albume de fotografii și poezii, port-notise etc. etc.

Colecțiune de diferite tablouri, cornise pentru fotografii.

JUCĂRII DE COPII ȘI PAPUȘI.

Parfumerie și săpunuri, Note pentru Piano din țară și străinătate.

TIPOGRAFIA

Asortată cu diferite litere tactura cea mai modernă poate efectua ori-ce lucrare precum :

Cărți, Ziare, Afise Registre, Adrese, Circulări, etichete, Cărți de vizită de logodnă, bilete de nuntă, și de doliu.

Deposit de tot felul de imprimate și registre necesare Domnilor Perceptori, Onor. Primărilor și Epitropielelor de Biserici.

LEGATORIE DE CĂRȚI

Efectuarea prompte și prețurile cât se poate de moderate.